

§ 48

**Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle
opetus- ja kulttuuriministeriön esittävän taiteen ja museoiden val-
tionrahoituksen uudistamisesta**

HEL 2018-001379 T 02 05 01 02

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamisesta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää ehdotusta yleisesti ottaen tervetulleena ja onnistuneena. Se selkiyttää sekä esittävän taiteen ja museoiden yhteiskunnallista roolia että niiden rahoitusmalleja.

Lautakunnan mielestä ehdotus esittävän taiteen valtionrahoituksen uudistamiseksi on pääosin onnistunut. Vapaan kentän toimijoiden sekä tuotantotalojen ja muiden alustatyyppisten toimijoiden nykyistä parempi huomioon ottaminen on merkittävä edistysaskel. Jää kuitenkin myöhemmin arvioitavaksi, ovatko esitetyt toimet riittävä tuki määrältään ja merkitykseltään kasvavalle kentälle kun samaan aikaan edellytetään että muutos on kustannusneutraali. Museolinjauksissa lautakunta näkee esityksessä pääosin hyvää, mutta haluaa kiinnittää huomiota Uudenmaan erityispiirteisiin. Tässä maakunnassa uudis- ja korjausrakentaminen ja muu kulttuuriympäristön muuttaminen on monimuotoista ja määrältään suurta, mikä heijastuu suoraan kulttuuriympäristötehtävän alueellisen vastuumuseon tehtäväkenttään.

Ehdotuksessa painotetaan taiteen ja kulttuurin vaikuttavuuden kasvua yhteiskunnan monilla osa-alueilla innovoinnista hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa painokkaasti, että valtion kokonaisrahoituksen lisääminen koko kentälle on olennainen ehto taiteen ja kulttuurin vaikuttavuuden kasvulle. Ehdotettujen uudistusten toteuttaminen ilman lisärahoitusta tuottaa vain niukkuuden jakamista uudessa asetelmassa, jossa häviäjiä ovat ehdotuksessa periaatteellisella tasolla korostetut reuna-alueet. Ilman uutta rahaa todennäköisyys nykyisenkaltaisen tilanteen jatkumiselle on suuri.

Yksityiskohtaiset näkemykset esityksistä niiltä osin, kuin lautakunnalla on kommentteja tehtyyn ehdotukseen:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan mielestä ehdotus esittävän taiteen edistämislain soveltamisalan laajentamiseksi kattamaan kaikki esittävän taiteen muodot kuten sirkus- ja performanssitaitteen (1§) on erittäin tarpeellinen. Esitykset lain tavoitteeksi (2§), valtionosuuden tavoitteeksi

27.02.2018

(3§) sekä sen saamisen edellytyksiksi (4§) ovat kannatettavia. Lautakunta arvioi valtionosuuden muuttamisen määräaikaiseksi (5§) elävöittävänsä esittävän taiteen kenttää merkittävästi. Ehdotukset edellytyksiksi sekä kuusivuotisen että kolmevuotisen valtionosuuden myöntämiselle ovat toimivia. Kaikkein pitkäjänteisimmän esittävän taiteen, lähinnä sinfoniaorkesterien piirissä kuusi vuotta on tosin melko lyhyt aika ohjelmistosuunnittelun ja taiteellisen tason kehittämisen näkökulmasta.

Lakiesityksessä opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan (5§), että esittävän taiteen 6- ja 3-vuotinen valtionosuus määräytyy jatkossakin henkilötövuosien perusteella. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta kiinnittää huomiota uudentyyppisiin tuotantotalo- ja alustatoimijoihin, joiden oma henkilökunta ei välttämättä täytä valtionosuuden ehtona olevaa viiden henkilötövuoden vähimmäismäärää. Dokumentteista ei käy ilmi, voivatko ne laskea omiin henkilötövuosiinsa myös tuottamiensa freelancer- ja muiden esitysten työmäärän. Esim. sirkus- ja tanssialalla monet toimijat ovat luonteeltaan alustoja ja/tai tuottajia pienine henkilötövuosineen. Ne ovat tärkeitä tekijöitä kulttuurin kentällä ja rakentavat siltaa vapaalle kentälle tarjoamalla niille esiintymismahdollisuuksia. Tällaisten toimijoiden rahoitus voisi esityksen mukaan perustua harkinnanvaraisille 1- ja 3-vuotisille toiminta-avustuksille. Myös kertaluonteiset 5-vuotiset kehittämisavustukset olisivat niiden ulottuvilla. Uudentyyppisten toimijoiden asema parani mutta ne jäisivät kuitenkin edelleen vakiintuneita instituutioita heikompaan asemaan. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta edellyttää, että esitykseenkin kirjattua uudistuksen vaikutusten seuranta sovelletaan aktiivisesti erityisesti tältä osin.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta ehdottaa kahta lisäystä rahoituslain 35a§:ssä esitettyihin painotusten perusteisiin, jotka määrittellään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa esittävän taiteen edistämiseksi. Lisäsehdotukset ovat opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian 2025 mukaisia. Painotusperusteiden kohtaan 4 ehdotetaan kirjattavaksi kohderyhmäksi lasten lisäksi nuoret ja kohtaan 5 kielellisten lisäksi kulttuurisille vähemmistöille kohdistuva esitystoiminta.

Lisäksi lautakunta esittää, että esittävän taiteen valtionosuuden laskentaperusteista annettavan asetuksen yksikköhintojen painokertoimen yleistaso nostetaan esitettyä (1,10–1,38) korkeammaksi. Myös tällä toimenpiteellä voidaan vapaata kenttää tukea kohdennetusti kulttuuripiiriin liittyen harkintaan perustuen.

Lakiesityksessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (35a§) ehdotetaan, että Svenska Teaternille määritel-

lään jatkossakin erityisasema. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta kannattaa esitystä ruotsinkielisen kulttuurin turvaamiseksi.

Museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistaminen perustuisi sekä museolain muutoksille että valtionosuuslain muuttamiselle. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta kannattaa museolain uudistamiseksi esitetyjä tavoitteita (1§), museotoiminnan tarkoitusta (2§) sekä ammatillisen museotoiminnan määrittelyä (3§). Myös valtionosuuden tavoite (4§) sekä sen saamisen edellytykset (5§) vastaavat lautakunnan arvion mukaan ammatillisen museotoiminnan tarpeita.

Nykyiset maakunta- ja aluetaidemuseot korvattaisiin ehdotuksen mukaan alueellisilla vastuumuseoilla (7-8§). Ehdotuksessa määritellään kolme eri tehtävää, joita kutakin voisi hoitaa jokaisessa maakunnassa vain yksi museo, eikä sitä siis voitaisi jakaa useammalle museolle. Nykyisellään Uudellamaalla on yhteensä neljä alueellisia tehtäviä hoitavaa museota. Näistä Helsingin kaupunginmuseo toimii maakuntamuseona ja Helsingin taidemuseo HAM aluetaidemuseona. Kaksi muuta maakuntamuseota ovat Västra Nylands landskapsmuseum Raaseporissa ja Itä-Uudenmaan maakuntamuseona toimiva Porvoo museo. Näiden lisäksi Espoon ja Vantaan kaupungeilla on erillissopimukset Museoviraston kanssa kulttuuriympäristötehtävän hoitamisesta omilla alueillaan. Maakuntamuseoista poiketen ne eivät nykyisellään saa tehtävän hoidosta erilliskorvausta.

Alueellisen vastuumuseon tehtäväalueet olisivat jatkossa 1) alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä, 2) kulttuuriympäristötehtävä ja 3) alueellinen taidemuseotehtävä. Ehdotuksen perusteluiden mukaan vastuumuseo voi tarvittaessa tehdä yhteistyötä alueen muiden museoiden kanssa tai hankkia asiantuntemusta ostopalveluna, jolloin tehtävien ja kustannusten jaosta sovittaisiin toimijoiden kesken.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että erityisesti ehdotetun kulttuuriympäristötehtävän hoito poikkeaa Uudellamaalla muista maakunnista. Uudis- ja korjausrakentaminen sekä muu kulttuuriympäristön muuttaminen esim. liikennereittien rakentamisen takia on maakunnassa jo nykyisellään erittäin vilkasta ja tulevaisuudessa laajenee edelleen. Tähän asti kulttuuriympäristötehtävää on hoitanut Uudellamaalla viisi (3+2) museota. Kulttuurihistoriallisen tehtävän monipuolisuuden ja laajuuden huomioon ottaen tulisi jatkossakin olla mahdollista jakaa tehtävä ainakin Uudellamaalla useamman museon kesken, jotta palvelujen alueellinen saatavuus lakiesityksen mukaisesti turvataan. Olennaista on myös kustannusten ja vastaavasti valtionosuuden suhteuttaminen intensiivisen kasvun alueen suureen työmäärään. Espoon ja Vantaan erillisjärjestelyjen tulevaisuus rahoitusmalleineen tulee selvittää ennen kulttuuriympäristötehtävän antamista millekään uusmaalaiselle museol-

27.02.2018

le. Myös muiden vastuutehtävien, aluetaidemuseotehtävän ja museotoiminnan edistämistehtävän toimintaympäristö on Uudellamaalla ison, koulutetun väestöpohjan ja isojen kaupunkikuntien sekä monien valtiolisten toimijoiden takia moniulotteisempi kuin muissa maakunnissa.

Lautakunta esittää, että asian kaupunginhallituskäsittelyn jälkeen kulttuurijohtaja täyttää lausuntolomakekyselyn osoitteessa lausuntopalvelu.fi.

Lisäksi lautakunta päätti tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta jo tässä kokouksessa.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Tuula Haavisto

Lisätiedot

Tuula Haavisto, kulttuurijohtaja, puhelin: 310 85500
tuula.haavisto(a)hel.fi

Liitteet

- 1 OKM, lausuntopyyntö, esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistaminen
- 2 Esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamista koskeva muistio

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt 28.2.2018 mennessä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle opetus- ja kulttuuriministeriön esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamiseksi. Käsittelyaikataulun takia lautakunnan tulee antaa asiasta lausunto kokouksessaan 27.2.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman työryhmän ehdotus museoiden, teattereiden (ml. tanssi ja sirkus) ja orkestereiden rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi valmistui 31.12.2017. Työryhmä analysoi teatteri-, tanssi- ja sirkustaiteen palveluiden sekä orkesteri- ja museopalveluiden tulevaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia sekä valmisteli ehdotuksen em. palveluiden valtionrahoituksen uudistamiseksi. Rahoitusjärjestelmässä tulisi ottaa huomioon toimijakentän ja yhteiskunnan muutokset

27.02.2018

ja tulevaisuuden haasteet, sen tulisi tukea laadukasta ja vaikuttavaa toimintaa sekä kannustaa uudistuksiin. Tärkeää oli huomioida taide- ja kulttuuripalveluiden alueellisen saatavuuden turvaaminen ja valtionosuuden ulkopuolisen ammattilaiskentän toiminta. Lisäksi työryhmän tuli ottaa työssään huomioon muutokset toimintaympäristössä kaikilla tasoilla sekä taide-, kulttuuri- ja kulttuuriperintöalan myönteiset vaikutukset mm. luovuuteen ja hyvinvointiin sekä kasvuun ja työllisyyteen.

Työryhmän ehdotuksen mukaan taide- ja kulttuurilaitosten rahoitus perustuisi laskennalliseen valtionosuuteen ja sitä täydentäviin harkinnanvaraisiin rahoitusmuotoihin. Valtionosuuden laskenta perustuisi yksikköhintaan ja henkilötyövuosien määrään. Laskennasta säädettäisiin uudistetussa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa (1705/2009). Teatteri- ja orkesterilaki (730/1992) korvattaisiin esittävän taiteen edistämisestä annettavalla lailla. Museolaki (729/1992) uudistettaisiin kokonaisuudessaan.

Esittävän taiteen edistämisestä annettava laki kattaisi kaikki esittävän taiteen muodot. Valtionosuuskelpoisuus muuttuisi kolme- tai kuusivuotiseksi. Rahoituksen myöntäminen perustuisi kolme- tai kuusivuotisiin suunnitelmiin. Esittäville taiteelle tulisi yksi yhteinen yksikköhinta. Yksikköhintaa voitaisiin painottaa toiminnan luonteeseen perustuvilla ker-toimilla (painokerroinmalli) tai kulttuuripoliittisilla perusteilla. Valtionosuusprosentti olisi 39. Taiteen vapaan kentän toiminta-avustusten kriteereitä ja tukimääriä ehdotetaan muutettavaksi. Toiminta-avustuksia myönnettäisiin yksivuotisinä tai kolmivuotisinä sekä viisivuotisinä kehittämisavustuksina. Avustusehdot vaihtelisivat avustustyyppin mukaan. Toiminta-avustuksia voitaisiin myöntää myös tuotantotaloille ja -alustoille. Jos toimija ei täytä toiminta-avustuksen saamisen edellytyksiä, sille voitaisiin myöntää kertaluontoinen erityisavustus.

Museoiden valtionosuus muodostuisi ns. perusrahoituksesta sekä tehtäväkohtaisesta rahoituksesta alueellisille ja valtakunnallisille vastuumuseoille. Vastuumuseot korvaisivat nykyisen maakunta- ja aluetaidemuseojärjestelmän sekä valtakunnallisen erikoismuseojärjestelmän. Vastuumuseoiden tehtävistä ja edellytyksistä säädettäisiin lailla ja ne neuvottelisivat toiminnastaan Museoviraston kanssa kolmivuosittain. Perusrahoituksen valtionosuusprosentti olisi 37, ja sen laskenta perustuisi toteutuneisiin kustannuksiin, yksikköhintoihin ja henkilötyövuosiin. Alueellisten vastuumuseoiden tehtäväkohtaisen osan valtionosuusprosentti olisi 85, ja se koskisi vain sitä museon henkilöstöä, joka osallistuu alueellisten tehtävien hoitoon. Rahoituksen myöntäminen perustuisi kaikilla museoilla kolmivuotiseen rahoitussuunnitelmaan. Valtionosuuden lisäksi museoille voitaisiin myöntää harkinnanvaraisia hankeavustuksia.

27.02.2018

Asia/4

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö ja työryhmän muistio kokonaisuudessaan ovat liitteenä.

Asiasta ei ole pyydetty lausuntoa muilta lautakunnilta.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Tuula Haavisto

Lisätiedot

Tuula Haavisto, kulttuurijohtaja, puhelin: 310 85500
tuula.haavisto(a)hel.fi

Liitteet

- 1 OKM, lausuntopyyntö, esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistaminen
- 2 Esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistamista koskeva muistio

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano